

Nr 91.

Av herr **Nilsson, Bror**, och herr **Persson**, *i anledning av Kungl. Maj:ts förslag beträffande statsunderstöd till studiecirkelbibliotek.*

Kungl. Maj:t föreslår i årets statsverksproposition under åttonde huvudtiteln en sådan begränsning av anslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, att minimigränsen för statsunderstöd till studiecirkelbibliotek skall beträffande kravet på lokala utgifter höjas från 10 till 25 kronor, dock skulle statsunderstöd kunna beviljas till bibliotek vars lokala utgifter icke uppgingo till 25 kronor, om biblioteket fyller ett påtagligt behov eller särskilda skäl eljest prövas föreligga.

Ett sådant höjande av minimigränsen för statsunderstöden till studiecirkelbiblioteken torde huvudsakligen drabba landsbygdens i ekonomiskt avseende svagaste studiecirkelbibliotek. I de län där landstingsanslag utgår till studiecirkelarna med 15—20 kronor eller däröver per cirkel ävensom i kommuner där studiecirkelverksamheten understödes genom kommunala anslag bjuder det ingen svårighet för studiecirkelbiblioteken att uppnå minst 25 kronor i lokala utgifter, vadan den besparingsåtgärd, som här åsyftas, närmast komme att ske på bekostnad av de bibliotek, vilka ligga sämst till och äro i ekonomiskt avseende de svagaste.

Svenska landsbygdens studieförbund, som är en relativt ung bildningsorganisation med verksamhet på landsbygden, torde vara bland de bildningsförbund, som hårdast skulle drabbas, om ifrågasatta »25 kronors spärr» infördes. För år 1940 har exempelvis detta förbund sökt statsunderstöd till 516 studiecirkelbibliotek med ett belopp av 31,563 kronor 42 öre, men 101 av dessa bibliotek hade mindre än 25 kronor i lokala biblioteksutgifter. Summan av dessa biblioteks lokala utgifter uppgick till 1,852 kronor 28 öre. Om »25 kronors spärr» varit genomförd under detta år, skulle det av förbundet sökta understödsbeloppet ha minskats med 5,9 procent, men denna relativt lilla begränsning av beloppet skulle drabbat 19,6 procent av förbundets bibliotek.

Den gjorda uppmjukningsbestämmelsen att statsbidrag likväl skall kunna beviljas, om biblioteket fyller ett påtagligt behov eller särskilda skäl eljest prövas föreligga, torde vid praktisk tillämpning bliva av ganska ringa betydelse, då på grund av osäkerheten att på denna väg erhålla statsunderstöd biblioteken endast i undantagsfall torde komma

att begagna sig av densamma. Den mest sannolika följden bleve nog den, att de bibliotek, som kunde anskaffa medel, sågo till att deras lokala utgifter överstege 25 kronor, under det att de ekonomiskt svagaste biblioteken avstodo från att söka statsunderstöd.

Såsom skäl för den föreslagna inskränkningen anföres i propositionen att utöver den besparing som vinnes kunde man härigenom motverka en föga önskvärd splittring av biblioteksverksamheten i en kommun i ett antal från varandra helt fristående små bibliotek. Häremot kan invändas, att det här oftast gäller böcker, vilka av studiecirkelarna använts såsom studiehandböcker vid av dem bedrivna studiekurser av olika slag. Dessa böcker kunna därför betraktas såsom handböcker, vilka cirkelns medlemmar behöva ha inom bekvämt räckhåll. Det kan röra sig om facklitteratur, t. ex. inom olika grenar av lanthushållningen. Böcker, vilka på detta sätt flitigt använts vid studier, torde också på ett särskilt sätt bliva medlemmarna i cirkeln kära, varför de icke gärna vilja avhända sig desamma.

Vid 1940 års lagtima riksdag infördes en »spärr», som reser vissa hinder för statsunderstöd till icke tidigare statsunderstödda bibliotek. Denna undantagsbestämmelse för nya bibliotek drabbar särskilt landsbygden, där bibliotek på många orter ännu saknas. När riksdagen införde denna »spärr», gjorde den därför det uttalandet, att »vid prövning av frågan om statsunderstöd till nya bibliotek bör all möjlig hänsyn tagas till landsbygdens fria studieverksamhet». Man kan ifrågasätta om den nu föreslagna »25 kronors spärr», som väsentligen skulle drabba den fria studieverksamheten på landsbygden, står i god överensstämmelse med nämnda riksdagsuttalande.

Det är känt att utlåningen vid alla våra bibliotek i landet starkt ökat under nuvarande hårda ekonomiska och andliga kris. Detta vittnar om vårt folks behov att i en svår tid söka sig till det andliga livets kraftkällor. Säkerligen förefinnes ett sådant behov även hos befolkningen i våra mest avlägsna och på kommunikationer vanlottade landsändar, till vilka även våra ansträngningar att stärka den andliga beredskapen behöva nå. Tidpunkten synes oss därför mycket illa vald att nu företaga några som helst inskränkningar i möjligheterna att nå de skatter, som ligga förborgade i goda böcker.

Vi hemställa därför att riksdagen måtte besluta,

att anslaget till studiecirkelbiblioteken under budgetåret 1941/42 må utgå enligt samma grunder, som gälla för detta anslag under innevarande budgetår.

Stockholm den 23 januari 1941.

B. A. Nilsson.

Ivar Persson.